

Salonul Literar

Director: AL. T. STAMATIAD.

ABONAMENTUL:
Pe un an — — — — — 100 Lei.

Apare odată pe lună.

REDACTIA ȘI ADMINISTRATIA:
Strada Ioan Calvin Nr. 4, etajul I.

PE UN DRUM DE ȚARĂ

(Dintr'o povestire mai lungă)

de Emanoil Bucuța

A doua zi Șefki trecea prin dosul curților din Șeu, tovarăș călugărului până la hanul lui ba'Anghel. Călătorul cunoștea fără nici o stare în cumpănă locurile, dar l-apucase pe el deodată un dor să plece dela otac și să-l ducă. Era un amestec de gând al lui, o socoteală care să-l scoată în căile băeților fără să lase bănuiele pentru mai târziu, după faptă, și de farmec al sfântului acestuia, care bătea pământul fără grije cu papucii cu ținte și cu toiagul de cioban de suflete. De sub comanacul moale și ascuțit, mai curând ca o căciulă cu moțul înăuntru sau ca un fes negru, ochii răscoleau neodihniți. Vorba destăinuia multe, din rătăcirii prin cea lume și din cugetare peste vechi scripturi.

— „Și zi, turculeț al lui Dumnezeu, care dulceața sfintei aghiazme nu o ai cunoscut și de-aceea nici pajiștele Raiului n'ai să le calci, vrei să-mi iei încărcătura și s'o porți mălăluță? Uite un lucru care nu se poate! Am aici tot cărți dumnezeiești, cu chirilica înflorită a lui Șaguna. Eu l-am mai apucat pe bătrân, dragul meu. Eram un frate fraged pe-atunci. Și știu dela el că ar rămâne foaia albă, să le așez unuia ca tine în cărcă. Ori te-ar doborî subț ele, că fulg sânt pe spate de dreptcredincios și plumb și aramă pe unul de păgân.“

Și bătea cu mâna, zâmbind, dășaga ardelenească aruncată pe umăr.

— „A fost la noi în Ardeal, de unde sânt veniți mai de mult și unii creștini de-ai voștri din pădure, o biserică. Lăcaș al Domnului mândru, cu tindă pe stâlpi și tâmplă aurită. Avea hram Adormirea Maichii Domnului — laudată fie cea plină de dar! La jumătatea lui Gustar se strâneau în curtea lui și pe drumuri douăzeci de sate din trei văi. Icoana cea mare din stânga ușilor împărătești era făcătoare de minuni. Găuri scobiseră în piatra dinaintea ei, ca niște cupe de rugăciune, genunchii ingenunchiaților. Dar într'o seară, preotul cel tânăr, om altminteri cu frica lui Dumnezeu și păstrător al oricărei rânduielei, a uitat ieșind, ușa dela intrare deschisă. Stătuse înăuntru până târziu ca să

INNOPTARE

În pădure-am intrat pe 'nnoptate,
Răsună, ne 'nțeles, un izvor;
În tăcerea de crengi aplecate,
Am pătruns ca un rege'n sobor.

Ca un sol, mi-a grăit doar izvorul,
Pe când cetinii nopții-ascultau;
Pasări mari, cenușii, de pădure,
Cu 'ntunerici din zări se 'ntorceau.

Am eșit ca un rege 'n câmpie,
Codru 'ntreg l'am lăsat în sobor;
Fălfăiau umbre mari spre pădure:
Șoimi bătrâni innoptaseră 'n sbor.

MIHAIL CELARIANU

VIN DORURILE ACASĂ

Lui Al. T. Stamatiad

Atâta liniște s'a așternut în mine
Și-atâta oboseală m'a cuprins,
C'aud suflarea gândurilor cum dorm
Din ce în ce mai tainic și mai stins!

În mine simt cum noaptea se tot lasă
Grea de poveri! . . .
Din când în când aud în suflet poarta
Cum scârție 'n țâțâni! . . .
Și de mă uit cu ochii inimei, eu văd
Cum dorurile-mi toate, azi înfrânte,
Se 'ntorc acasă! . . .

Când le-am trimis în lume, le'mbrăcasem
Cu tot ce căștigasem într'o viață!
Drept spadă le dădusem o credință
Și când le văd înfrânte azi,
Mă 'nghiață! . . .

Nu știu de ce, în revenirea lor
Pe-o liniște atât de ne'nțeleasă,
Văd un rănit învins, fără puteri,
Tărându-se să-ajungă
Pe căpătâiul lui . . . acasă.

AL. NEGURĂ

primească mărturisirea păcatelor unei neveste de douăzeci de ani. Iar duhul cel rău, care atât așteaptă, o deschizătură de ispită în viața noastră, a luat chip de om și s'a furișat fără spaimă peste prag. Candelile s'au stins toate. Nu mai ardea decât blana lănoasă dela șolduri în jos și copitele de capră ale Marelui

Vrăjmaș; că nu putuse să ia întreagă făptura binecuvântată. Pereții cu sfinții se ascuseseră în întuneric. Spre ziua, când soarele a pătruns pieziș pe geamurile colorate și a întins pe lespezi covoare de lumină, din icoana făcătoare de minuni, grea de salbe și de galbeni, Maica Domnului cu Pruncul în brațe, a călcat fără să se pângărească pe razele așternute pentru ea și s'a dus! De-atunci o tot căutam în lume. O caut și eu, pe aici și prin alte părți, și nu știu dacă are să se îndure a se lăsa găsită și înturnată."

Șefki asculta și se minuna. Călugărul, cu ciudățenia sosirii lui, cu purtarea dreaptă și vitează de om al drumurilor, cu câte lucruri nebănuite știa să povestească, îl încânta ca un basm. De acea tinere în bătaia plesnei nu se supăra, nici nu fugea. O simțea binevoitoare și glumeață. Nu vrea să-l doară, ci să-l ție treaz. Sub fes mai păstra închisă o sărutare pe frunte, dela datul jos din barcă la otac. Și cât îl laudase ceaușului, venit mahmur dela pândă lui, pentru trecerea lină și fără primejdii!

— „Să intrăm în Șeu, Șefki. Am prieteni aici și cine știe dacă mai aflu după aceea timp să-i văd.“

Cotiră la dreapta, lăsând balta cu aburi și Dunărea galbenă îndărătul ei printre pâlcuri de sălcii și grinduri de iarbă. Din curți ieșea fum. Ardeau turtele de tizic pentru gonirea țanțarilor. Boi mari trăgeau înaintea ariilor întâia încărcătură de snopi de grâu. Copiii începuseră să forfote pe drum. Când văzură pe cei doi tovarăși, atât de nepotriviți și de rari, se strânseseră pe lângă șanț, lăsându-i să treacă, și pe urmă se luară ceată după ei. Alții, scorniți dela îndeletnicirile lor, se iveau cu câte un băț în mână pe care-l încercaseră pe coastele vreunui vițel sau cu vreun căruț după ei, se uitau din poartă și, fără să întrebe nimic, mergeau cu vecinii. Călugărul se opri dela o vreme și se întoarse. Copiii se opriră și ei.

— „Ce să facem cu alaiul aista, turcule de apă, care n'ai vrut să fii pescar de oameni?“

— „Dacă vrei, om al lui Dumnezeu, să le cânt eu ceva din caval“. Șefki l-avea în mână și-l apucă mai din jos, cu o sclipire de zeflema în ochi care arăta că numai la cântare n'avea de gând să-l folosească.

Omul lui Dumnezeu se făcu că nu pricepe.

— „Lasă cavalul, că scoli satul. E vorba tocmai să ne strecurăm fără multă zarvă. He, copii,“ le strigă, „nu e vreunul de-ai lui Cioarec între voi?“

Copiii nu răspunseră. Dar se vedea că nu le place o astfel de scotocire. Descopereau apoi că oamenii nici nu erau atât de străini cât arătau. Puteau și să-i spue pe-acasă și nici nu mai aveau haz. Călugărul nimerise bine. Ceata se sparse încet și ei își putură căuta nesupărați de cale.

La casa din răspântia șleaului, cu drum scurt de baltă până în luncă, intrară. Un câine hămăi de două

ori, ca un clopot de poartă, și făcu. Nu se vedea nici meni. Călugărul bătu cu toiagul în stâlpul scării dela foisor.

— „Hei, Chivo, ți-au venit oaspeți!“

— „Auzi omule, pe părintele Antim! Ți spusei eu că de cum o da paiu'n copt, Sfinția sa de loc vine.“

Femeia vorbea cuiva din ogeac, dar ieșise numai decât în prag și le râdea întâmpinându-i. Se plecă adânc pe mâna omului bisericii și i-o sărută cu zgomot. Apoi îi luă dăsații în brațele ei voinice cu cămașă suflecată până peste cot și-i rezemă într'un colț. Aduse, minunându-se mereu: „Ce gând bun avuși să ne cinstești pe noi întâiu!“ — „Ce-are să se bucure Gheorghe când te-o vedea!“ un lighean, săpun în cutie de tablă, ștergar pe braț. Li dădu o cană și lui Șefki, care se spală din mână în curte. Abia acum își simțeau arșița pe piele și cărările în călcăe. Gazda scoase și un *astal* de șezut, la umbră în foisor. Din pățulul de porumb se iviră doi flăcăi. Altă lume țâșni din gârliciul beciului. Gheorghe se arătă și el, bucuros dar liniștit. Purta o chebă subțire pe umeri. Il prinsese odată o ploaie pe câmp și se alesese de atunci cu o tuse și junghiu în dreapta pieptului. La câte o răceală nouă scuipa și puțin roșu.

— „Nu mai sufeream balconul, cum îi zicem noi *bugărește*, fără dumneata. Acum mi-e iară drag. Imi veni mie un *merac* să-l fac. Intră în el de toate părțile răcoarea. Dar tot omul sfințește locul! Și-ți duceam dorul, părinte.“

— „Ia să nu-mi mai vii cu „dumneta“, ca pe la alde cuscu din Ciuperceni! Se vede că se duce pe la *țereni*, părinte! Te rog să-mi lași acum pe oaspe să guste ceva și să-l mai ierți cu vorba.“

Femeia nu stătuse în timpul acesta. Intinsese o față curată pe o măsuță, primea din mână în mână o cană de sticlă dela fântână, iar din casă câteva ouă, un piept de puiu, o lespede de brânză albă, un blid de caise altoite.

Șefki se așezase pe marginea foisorului și se uita de departe la toată această frământare veselă. O mulțumire și o odihnă, pe care de mult nu le mai cunoscuse, îl făceau bun. Ar fi cântat încet, cu picioarele goale deasupra curții, cu ochii mici fără vedere, de privirea înăuntru. Parcă era acasă, între ai lui, atunci când s'ar fi întors și el, și se bucura în gând, pentru că cealaltă întoarcere, adevărata, nu putea să se mai întâmple niciodată.

— „Tu iară uiți, Chivo, că nu beau rachiu. Bade Gheorghe, întâiu să ne sculam și să mulțumim Domnului că ne-a dat prânzul aista.“

Cu vorbe limpezi și adâncite deodată de credință, călugărul ceru coborârea de sus a binecuvântării și o împărți merindei. De partea cu umbră a foisorului stăteau în picioare copiii mari ai casei și argații. Peste capetele lor se încovoiau, sub aflarea de față a

Celui chemat la acest prânz-de-taină de popas de drum, gazdele și doi, trei vecini vestiți pe furis. Praful bătăturii făcea cruci cu umbrele de brațe. Numai Șefki rămăsese nemișcat lângă stâlpul lui, ca o podoabă cioplită care ținea pe umeri toată clădirea. Tresări fără să înțeleagă, la cuvântul care trebuie să-l fi privit pe el:

— „Nu vă uitați la Eutichie al nostru. E și nu e cum îl arată pe celălalt Faptele. Eu când l-am văzut întâiu era de catran și parcă ieșise din Dunăre, ca un duh al trestiei și al mълului. Mirosea a baltă. Acum e cu părul roșu și stă legănat ca tânărul din Troada, cu care seamănă și care, ascultând pe apostol, a adormit și a căzut de pe pridvoare, dela al treilea cat. Păgân va fi fost și acela, numai că cine trecea pe acolo atunci, în zilele minunilor, boteza cu foc. Pe-al meu l-am văzut la treabă, că doar el m-a adus. Aista nu cade! Iar noi să frângem pâinile ca atunci, și nu ca atunci“.

S'așeză călugărul și s'așeză și gospodarul. Femeia rămase în picioare, gata să pue mâna la nevoe. Ceilalți nu se clătiseră din loc.

— „Văd că ogoarele sânt bune.“

— „Slavă Domnului! Grăul are bobul greu și porumbul îl văzuși. E pădure. Vinul, n'o s'avem unde-l pune. De vite îți saltă inima. Vru Dumnezeu cu noi anul ăsta. Și mai cumpărai dela un cumnat și vreo treizeci de decăre de arătură. Am acum *mirazul* pentru fata a mare, fără să-mi știrbesc nimic din moșie. O vacă și țoale se găsesc ele-acolo. Ginerile lucrează prin curte și așteaptă.“

— „Ca Iacov la Lavan în Mesopotamia, când argătea între Lia și Rahila ca să-și ia luiși soață. — Și a slujit Iacov pentru Rahila șapte ani și erau înaintea lui ca niște zile puține, pentrucă o iubea pre dânsa.“

— „Are să-și ia, și bună!“

— „Binecuvântată să fie casa cea nouă. Dacă-i puneți temelie în două luni, mă opresc la întoarcere, să-i citesc și eu câteva foi dintr'o carte, cum spuneai că n'ar fi decât la muntele Atos.“

— „O găsiși, părinte?“ Gospodarul se aprinse deodată și se ridică pe jumătate de pe scaun

— „Stai să le luăm încet. Vezi bine că am găsit-o. Și e și cu buchile de le pricepeți voi și le-am învățat și eu în tinerețele mele, acu treizeci și mai bine de ani. Sfânt lucru e cartea, care păstrează suflarea Domnului. O deschizi, și din foile grele, cu rândurile negre și roșii, vântul ei te umple ca o pădure. Domnul e în tine și tu ești în Domnul. Rătăcește iară pe pământ între ucenici. Vorbește pe munte deasupra lacului, noșadelor din Galileea și din Decapole și din Iudeea și din ceea parte de Iordan, cum scrie Matei la cap cinci, șase și șapte. Învață pe-ai lui cum să se roage, ca în Matei la cap șase și în Luca la cap unsprezece, și nenumărate buze de oameni și de prunci

S I N G U R

Cântă-ți cântecul și plângi,
Plângi cu el odată:
Visul îngropat pe veci,
Viața sfărâmată,

Că norocul ți-a sburat
Peste mări, departe,
Și din tot ți-au mai rămas
Zilele deșarte.

Amintirile când vin
De mă 'nneacă plânsul,
Mi-aș vrea sufletul de lut,
Să le 'ngrop într'însul!

Al. T. STAMATIAD

RĂSCUMPĂRAREA

— CH. BAUDELAIRE —

Omul, ca să-și răscumpere vina,
Are două câmpuri pline de bătăii,
Pe care trebuie să le muncească
Cu fierul gândului său;

Ca să strângă câteva spice,
Ca să culeagă cea mai mică roză,
Trebuie veșnic să le stropească
Cu lacrimile frunței sale.

Unul e firta, altul — iubirea.
— Ca să mbuneze pe judecător,
În ziua teribilă a judecății
Când fiecare va fi judecat,

Omul va trebui să-i arate
Hambare pline cu grâne, și flori
Bogate și strălucitoare
Cu care să cucerească pe Ingeri.

Al. T. STAMATIAD

R E V E R I E

Je suis seul dans ma chambre, la bougie jette dans sa faible lumière une triste caresse, elle s'éteint doucement et péniblement comme une douleur suprême et dernière et la nuit m'enveloppe dans un silence absolu.

De plus en plus clair, de plus en plus proche, de l'enchantement d'autre fois — maintenant dispersé — surgit le souvenir qui caresse mes paupières avec sa main suave et lasse.

Dans les ténèbres apparaît alors un jardin avec des fleurs, des eaux limpides et des sentiers solitaires où passe une jeune reine rêveuse dont les yeux jettent des lumières bizarres.

Et voici qu'elle s'arrête un moment, silencieuse, auprès d'une fleur; elle l'arrache, elle en sème les pétales; le jardin tout entier pleure et peu à peu les étoiles s'assombrissent de pitié.

Subitement, je suis pris de frissons, le silence est complet dans la chambre, une larme tremblante roule sur ma joue. Les années coulent toujours, et pourquoi donc surgit-elle dans ma mémoire, la pâle reine qui s'amuse avec une fleur?

Al. T. STAMATIAD

umplu după el pământul și văzduhul de Tatăl-nostru. Strigă în ceasul al nouălea : Eloi, Eloi, Limă Savahtani; catapiteasma lumii crapă, gura ni se umezește și nouă de oțet. Și toate, numai dacă întorci foile până la Marcu, la cap cinsprezece, stih treizeci și patru, unde evanghelistul, de lângă leul înaripat, sapă cu condeiu de aramă vorbe care pătrund mai departe, pentru că răsună prin veacuri, decât răgetul sălbăticiunii."

— „Stau și mă gândesc uneori, speriat să nu cad în păcat, dacă nu ești cumva un ucenic vechiu întors între noi," zise zămbind slab, aproape îndurerat, cum își făcuse obiceiul dela boală încoace, Gheorghe Cioarec.

— „Sânt numai un ucenic nou și nevrednic, bade Gheorghe. Dar credința mea e tare și vreau să fiu ostaș al lui Cristos, neodihnit."

— „Iară nu-ți închietorași bine cheba, omule! Mi se pare că tu ești mai mirat de venirea părintelui decât alții, și-l ții de vorbă în loc să-l lași după îm-bucătura asta să se așeze puțin odihni," se amestecă femeia cu pică prefăcută, ajutând lui bărbat-su să se scape de sfială.

— „Bată-te norocul, Chivo! Ochii tăi pândesc și gura ta umblă ca a Reveichii care născuse pe Iacov cel fără viclesug și pe Isav cel cu blană roșie, și i-a trecut, cât te-ai șterge pe buze, pe cel dintâiu în locul celui de-al doilea, de a rămas, unul, până azi vânător hrănit cu rouă, iar celălalt s'a făcut părintele Israelului. De unde vezi tu că mă plâng de neodihnă și că vorbele badei nu mi-ar plăcea? Dumnealui e mai norocos decât mine, că a putut să urce până la Sfântul Munte și să facă hagialăcul cel mic. Eu pot numai să-mi iau ca un asin samarul cu dășagii în spate și să colind drumurile bătute ale pământului. Sânt zece zile de când am pornit din Sibii și să nu mă întrebați unde am să fiu peste alte zece, unde am să-mi așez capul și prin câte vămi ale cucului am să mă strecor. Dar, uite, ceaslovul cel mare l-am descoperit în sfârșit și vi-l aduc."

Din dășagi ieși o carte mare, cu scoarțe de lemn și încuetoari ferecate. Nu era un lucru de târg și nici din veacul de acum. Oamenii dela scară scârșăiră cele șapte trepte sub tălpile lor și-și căutară loc printre cei de sus, cari stăteau roată și aplecați peste foi. Călugărul citea rugăciunea ceasului și a zilei, rar și cu odihnă, prin rândul cu cerdacuri, iscodite parcă anume pentru popasuri și lăsare gândului văzduh de zbor.

Șefki rămăsese mai singur și mai neluat în seamă decât oricând, numai cu turturelele și, de sus, de unde se cățăraseră, cu vedenia abia ghicită a Dunării și a puhoiului ei de apă. Nu urmărea ce se citea. Limba aceea de demult și de departe, de pe locuri cu mecate mari și popi mulți ai Românilor, îl legăna ca un cântec. Vorba își pierdea în parte înțelesul. Se prindea cu somn în pleoape și se căsnea să afle cine

F O I

*Flamme immobile et droite et sereine clarté
Sous l'icône d'argent, archaïque merveille,
Au fond du clair calice une topaze veille
Blondissant d'un espoir la morne obscurité.*

*Ma souffrance, mon sort, tout me sera compté...
Les affres du néant ne troublent point ma veille,
Et l'enfant que je fus en mon coeur se réveille :
Je communie en Dieu, je crois en sa bonté.*

*Quelle que soit la fin d'une cruelle vie,
Que je meure écrasé par l'implacable envie,
Que ma misère croisse en pitoyable horreur,*

*Que jamais rien ne puisse égaler mon supplice,
Je me résigne à tout, et j'attends sans terreur...
La justice immortelle est au fond du calice.*

ALEX. MACÉDONSKI

putuse fi și ce făcuse acel Eutihie, de care pomenise omul sfânt. Apoi își uita de sine și, când se trezea, poate numai după o clipă, se miră că încă nu căzuse. Până tresări, cu palma lui rece pe grumaz.

— „Să plecăm, fiu al lui Agar. Ziua n'a ajuns pentru noi la capăt. Nevasta lui Anton, gazda mea, m'așteaptă."

Il petrecură toți până la poartă. Stăpânul casei voise neapărat să înhame caii la căruță. Femeia pregătise o săculeață cu de-ale gurii. Călugărul îi împacă pe toți cu o binecuvântare și cu făgăduiala întoarcerii în două luni, și porni pe jos cum venise, cu Șefki alături, către Kumbair. Ceaslovul și amintirea trecerii lui, ca într'un cearcăn de aur de icoană, rămăsese îndărăt.

Hangiul n'avea să mai lucreze în ziua aceea. Calendarul se îmbogățise cu o sărbătoare. Muntele Atos spălat de Marea albastră, cu certurile Podromului dintre călugării moldoveni și cei munteni, cari nu vorbeau decât bulgărește, junghiul înfipt între aceleași coaste, fata lui cu coada ca mătasea porumbului fraged, lăsată pe spate, îi erau mai aproape. Iși ținea viața ca în pumni. Domnul dăduse pe la poartă și nu-l ocolise. O luă încet, cu teamă să nu fie cumva zărit, pe urmele sfântului, ca să-l vadă cum se micșorează pe poteci și pe lângă ape, în lumea largă. Și se opri lângă acelaș gard de răchită din margine, îmbătat ca de un vin de mirosul puternic al bălții, care se ridica într'un zbor de gaze și de berze. Rămase până târziu după ce drumeții cei doi pieriseră spre stânga, în jocul dogoarei. Mai auzea vorba de glumă de-adineauri, care trebuie să-și fi avut ea tâlcul său : „Stai în balconul tău, bade, unde-ți vine de toate părțile răcoarea, ca Zahau în dud, cap de vameși care dijmuiești grăurile câmpului! Dar iată că un păcătos om al Domnului a stat azi la masa ta și casei tale s'a făcut mântuire".

Emanoil Bucuța

UCIDERA PRIN NEPĂSARE

— ERNEST HELLO —

Nepăsarea, are un caracter al ei distinctiv: izbește mai ales în lucrurile sublime. Ea îngăduie nepăsătorului să se ocupe mult de lucrurile mărunte, și să lucreze la nimicuri: îl face sânguitor în fața Neantului.

Nepăsătorul poate să treacă în fața lumii drept om just, bun! Și cu toate acestea, *sunt mai multe crime săvârșite din neglijență, de cât din răutate.* Ii trebuie multă băgare de seamă, dacă ești om cinstit, să nu devii ucigaș. Uciător de oameni! Ce lucru rar la prima vedere, dar ce des se întâmplă! Omuciderea din neștiință o întâlnim la tot pasul, ne hărșim coatele de ea, și n'o vedem! Câți nu se uită cu spaimă și dispreț la ucigașii recunoscuți, declarați, ucigașii oficiali, — fără să bănuiască măcar, cât de mult sunt ucigași ei înșiși. Poți fi ucigaș prin cugetare, prin cuvânt, prin faptă și prin abținere. Omuciderea prin această omisiune a datoriei, e cea mai nebăgată în seamă dintre omucideri, și poate din cauza aceasta e cea care se întâmplă mai des, fiindcă nu alarmează pe făptuitor. Ce carte s'ar putea scrie sub titlul: Crimele prin omisiune! Crime nu numai uitate, dar necunoscute! Necunoscute de criminali, și câte odată necunoscute și de victime. Crime cari omoară și nu fac șgomot. Crime cari sunt nimicuri în orbirea noastră de azi, dar cari își vor destăinui numele în valea losafatului: „mi-a fost foame, și nu mi-ați dat să mănânc.“

Omul care descoperindu-și în viață crimele prin omisiune, ar avea straniul curaj și sublima inteligență să se pocăiască ispășindu-le într'un fel vrednic de ele, s'ar ridica poate la înălțimi morale cu totul extraordinare.

Cele două victime obișnuite ale *Nepăsării* sunt: Nefericirea și Geniul. Nefericirea și Geniul cutreeră lumea cerșind; nicăiri n'au drept de cetățenie. Pentru ele lumea e un deșert; pe ele să le întrebăm cine sunt ucigașii slujitori ai *Nepăsării*; ele ne-ar putea spune cum se ucide prin omisiune.

Patima e muma crimelor prin faptă; *Nepăsarea* e muma crimelor prin omisiune.

Numai acești doi cerșetori, Nefericirea și Geniul, cunosc bine silueta, gestul, și privirea trecătorului grăbit care se numește *Nepăsarea*. *Nepăsarea* este o persoană care niciodată n'are vreme, are totdeauna afacerile ei.

Caritatea e aceea care totdeauna are vreme. Nimic nu jenează mai mult pe nepăsător, de cât să vază pe un om luând în serios nu numai actele pe care le face, dar chiar actele cari nu trebuiau omise. Intocmai ca nelegiuții cu inima împietrită, tulburați în noaptea lor de câte un fulger, — *Nepăsarea* închide ochii să nu-și vadă crimele. Și cum e pururi grăbită, veșnica ei grabă îi proteje orbirea de surprizele con-

Oglinda lacului albastru

Oglinda lacului albastru

*S'a aurit cu foi căzute,**Grădina-i un tablou romantic**Pictat în galben trist de crom,**Noi suntem poleiți de soare,**Surâzători**Și scriși pe buze cu cel mai candid roz visat . . .**Veghem de mult pe banca noastră,**Privim materia cum moare,**Cum se sfârșește vara caldă**Intr'o magie de imagini,**Cum trece obosită boarea**Timidă-a florilor de toamnă,**Cum curge vântul otrăvit . . .**Veghem treziți din visul nostru de altă dată,**Cerul palid**Ne minte cu misterul lui . . .**Senzații de-adevăr etern**Ne lunecă în suflet triste,**Veghem . . .**Și seara vine dulce,**Cu aur mult,**Cu verde fizic,**Cu vânt vag,**Și roz sublim . . .*

EUGENIU ȘTEFĂNESCU-EST

științei.

Dacă te-ai ruga de o sfârlează sbârânăitoare, să se oprească — din delicatete — ca să nu rănească pe cineva, și-ar răspunde: „n'am vreme, nu vezi ce tapaj fac, și ce iute mă învârtesc?“

În conflictele afacerilor, lucrul de căpetenie pe care-l uita oamenii, e să deosebească erarhia însemnătății lor. Ei nu-și dau osteneala să se gândească la aceasta.

Un „cancan“ din lumea cocotelor, dă mult timp de lucru mulțimii Parisului, care n'are o secundă de atenție pentru evenimentele mari ale cugetării. Dar „*Nepăsarea*“ acestei mulțimi devine atentă pentru detaliile toaletei unei curtizane, și-i curioasă să știe ce anume culoare au caili ei! „*Nepăsarea*“ va sorbi povestea asta care nu-i merită să trăiască mai mult de o zi. Căci „*Nepăsarea*“ e capabilă chiar de pasiuni, numai cu o condiție: „nimicul“ să fie în joc! ¹⁾

Dar împlinescă-se în aceeași zi un mare act, și ceară-și el un loc sub soare cât de mic, cât de umil, — căci lucrurile însemnate sunt timide — „*Nepăsarea n'are vreme!*“ ²⁾ Ea e nemărginit de crudă. În stupiditatea și cruzimea ei nemărginită, va face tot ce-i stă

¹⁾ Șe știe importanța ce s'a dat peste ocean și în Franța matchului Carpentier.

²⁾ Așa este nepăsarea unora față de curentele de regenerare a bisericii.

În putință, ca să asasineze gloriile agonizante. Un tainic instinct o mână în săvârșirea crimelor ei ne închipuite, din pricina cărora *Societatea moare*, și în ceasul marilor catastrofe, nici măcar nu bagă de seamă, că *toată prăbușirea e opera ei!* Căci iată încă unul din caracterele ei: nu se poate îndrepta.

Nepăsarea, ne-lipsită de gustul lucrurilor josnice, nu-i lipsită nici de ura împotriva lucrurilor înalte. Gustul și ura asta în loc s'o ucidă, o hrănesc! Urăște din instinct pe cei pe care-i sugrumă, dar odată faptul consumat le reproșează că s'au lăsat sugrumații! Găsește plicticoși pe cei asasinați, fiindcă țipă înainte de a pieri! Și chiar dacă ei își înăbușe țipătul în piept, îi bănuște și-i acuză că aveau totuși pofta, intenția, să țipe! Nici asta nu le-o iartă.

Dacă victima vorbește, e vinovată; dacă tace, e vinovată. Dacă ar fi găsit mijlocul să nu *mai fie, să nu fi existat nici odată, să-și suprimă ființa* în prezent, în viitor, și chiar în trecut, — atunci „Nepăsarea“ i-ar reproșa dispariția ca ceva bizar, nefiresc și . . . poate chiar orgolios!

D. Nanu

CRONICA LITERARA

N. PORA: Intr'o țară departe . . .

(Librăria Pavel Suru)

D. N. Pora este desigur un scriitor cunoscut publicului nostru cititor. Specialitatea d-sale este nuveleta, adică nuvela scurtă numai de câteva pagini, în care a dovedit reale însușiri de observație, de concentrare și de stil. Mici întâmplări din viața de toate zilele, bucurii și dureri comune, frânturi de pasiuni omenști, nedreptăți sociale, — iată subiectele favorite ale d-lui Pora, și arsenalul viu din care d-sa își trage interesantele sale tipuri. Aceste mici felii din viața reală, nu sunt numai copii credincioase ale măruntelor frământări ale societății, dar au și meritul, cum am zis, de a fi redată într'un stil concis și natural, deși uneori împestrițat cu arhaisme sau provincialisme bizare.

*

În volumașul cu titlul de mai sus, de curând apărut, d. Pora, renunțând la nuveletă, ne dă o serie de 17 mici povestiri, unele cu conținut real, altele cu subiect fantezist, din lumea închipuirii, dar mai toate terminându-se cu intervenția divină ori a sfinților. Pare că autorul, desgustat de mizeriile și nedreptățile pe pe cari e clădită societatea noastră, s'a retras de bună-voie „*intr'o țară departe*“, unde domnesc cinstea, credința în Dumnezeu și răsplata faptelor frumoase. Unde e situată această țară nu știm, dar desigur trebuie să fie tare departe, cam unde se îmbină cele două lumi, cea vie cu cea moartă. Aci, la capătul domeniului visurilor noastre, d. Pora se simte ceva mai la largul

său, mai aproape de lumea divină și cerească, pe care o introduce în povestirile sale, și de o omenire ceva mai bună, răsplătită în conformitate cu faptele fiecăruia.

E vorba aci, bine înțeles, de o lume ideală, deși de fapt lucrurile se petrec aproape ca în viața de toate zilele, dar o lume peste care plutește o atmosferă mai curată, mai senină, care te purifică și te înalță sufletește. În această lume, în care s'a exilat autorul, totul pornește dela noțiunea de dreptate, de răsplată. E singura bază sănătoasă și temeinică a societății. Principiul răsplătirii faptelor bune sau rele formează subiectele a zece povestiri din ciclul celor 17.

Așa, credința în Dumnezeu, care atrage după sine cinstea și bunătatea, salvează dela o sărăcie cumplită pe un biet cărpaciu din *Ispas credinciosul*, pe un ciubotar așa de sărac din *Moșul*, pe un pârlit de pescar, a cărui deviză la toate loviturile soartei era: „las că are Dumnezeu grije de noi!“ din *Povestea săracului*; sau pe un negustor scâpătat care-și pierde toată familia și apoi o regăsește în culmea fericirii, din *Norocul*. Aplicarea dreptății de către un împărat fața de supușii săi, atrage acestuia ca răsplată un smarald cât un măr de cele domnești, adus de un șarpe în gura lui, ca în *Răsplata*.

Binefacerile sunt un alt motiv de răsplătire. Așa, în *Taina cea mare*, pentru faptele ei frumoase, îngerul morții o inițiază pe o femeie, Tudora, în câteva din tainele lui. Iar în *Oglinda fermecată*, o femeie urâtă la față, dar nobilă ca inimă, izbutește să se facă iubită cu pasiune de sotul ei, un hai-hui, și, culme a fericirii! să se vadă ea însăși frumoasă într'o oglindă, găsită în pod, și pe care o lasă moștenire urmașilor ei.

Și invers. Pentru faptele lor urâte, alții își primesc o pedeapsă bine meritată. De pildă, acel tânăr evreu, care se botează pentru a deveni omul de încredere al unei boeroaice, dar pe care aceasta îl surprinde rugându-se în vechea lui credință și-l gonește cu alaiu, ca în *Lupul își schimbă . . .*; sau acel sgârcit, care a dus o viață câinească și a pricinuit moartea prin mizerie a alor săi, sfârșește într'un mod tragic, ca în *Patima lui Moș Dincă*. Și dacă cumva pedeapsa nu vine în timpul vieții cu siguranță că va veni pe lumea cealaltă unde toate faptele rele sunt răsplătite cum merită, ca în *Firul milei*.

*

Și lucru ciudat! nici în țara această depărtată, unde există o sancțiune a faptelor fiecăruia, fie în viață fie după moarte, nu se găsește, cine ar crede-o? — fericirea. Așa, bunăoară, în bucata cu care începe volumașul de povestiri al d-lui Pora, dăm de o văduvă foarte bogată, care caută fericirea pretutindeni fără a o putea găsi. Întâlnește în drum pe o regină care avea zâmbetul fericirii pe buze, îi se aruncă la picioare implorându-i taina fericirii sale, dar vai! cât de nenorocită era acea regină în viața ei intimă! Și atunci vă-

duva renunță la dorința ei zadarnică, mulțumindu-se a-și împărți averea printre săraci.

Obosit de a mai colinda și alte meleaguri, autorul se retrage în lumea mistică, și profitând de prilejul acesta, ne povestește, cu o naivitate drăguță, creațiunea lui Adam și a Evei, în *Povestea omului*; rânduiala făcută de Dumnezeu, ajutat de Sft. Petru, în lumea oamenilor și a dobitoarelor de tot felul, ca în *Ospățul* și în *Ispasa cerească*; precum și sfatul sfinților, sub președinția Sft. Ion Gură de aur, asupra chestunii cum s'ar putea lumea izbăvi de păcatul împreunării trupești, ca în *Păcatul rodniciei*. Cum însă părerea de a o înlocui prin simpla privire, nu avu aprobarea nimănui, — căci nimic nu răsare acolo unde nu s'a semănat nimic — a rămas ca și făptura omenească, robită de veci țărânei, să procedeze în acelaș fel, ca și mai înainte.

Insfârșit, în ultimile două povestiri, autorul ne plimbă în lumea basmelor, ca în *Ion cel viteaz*, un pui de român, care se ia la trântă cu un zmeu, îl doboară, liberează pe prințesa răpită și domnește apoi peste ținuturile acelea și ca în *Ursita*, poveste turcească, unde o fată de sultan, la naștere, e ursită să moară la 15 ani mușcata de un șarpe veninos.

Acesta-î, pe scurt, cuprinsul povestirilor din *Intr'o țară departe*... de d. N. Pora. Am insistat înadins asupra ideilor directive ale autorului, pentru a pune în evidență noul drum ce și-a croit cu acest volum în domeniul literar, părăsind lumea realității și câmpul observațiunii și al analizei sufletești. Este o schimbare de front care merită a fi relevată. Cu toată simplitatea lor voită, aceste povestiri trădează unele din însușirile literare ale autorului nuveletelor, și anume stilul curgător și natural, care nu te obosește niciodată, conciziunea descrierilor, precum și meritul de a ști să povestească, ceea ce nu e lucru puțin.

Aceste însușiri, desigur, nu exclud și anumite cusururi. Cu tot caracterul popular, ce autorul tinde a-l imprima acestor povestiri, constatăm acelaș abuz de termeni bizari, ca și în nuvelele sale, ca de pildă: *blendoria* vrute și nevrute, *văcuia*, *huluștuc*, *hălăbuc*, *bleoștea*, *vuieta*, *găzdoi*, nu putea să pășlească nimic, etc. E de mirat cum unii din scriitorii noștri, căci mai sunt și alții, împetrișează intenționat în așa fel scrisul lor, crezând că-i dau un colorit popular! De asemenea am mai remarcat, în acest volum, și expresii abătute de la sensul lor adevărat, precum și greșeli de acord ca: unde-i stă picioarele... (dar aceasta poate fi și o greșeală de tipar) etc, cari izbesc într'o lucrare literară.

Aceste mici observații nu împiedică totuș, ca povestirile d-lui Pora să fie atrăgătoare la citit, atât prin cuprinsul lor interesant cât și prin limba în care sunt scrise. Prin forma lor specială ele formează tranziția între literatura curat populară și cea literară.

Const. Șăineanu

Știri și însemnări literare

D. *Alexandru Lapedatu*, profesor la Universitatea din Cluj și membru al Academiei Române, și-a adunat într'un volum de 216 pagini: „*Miscellanee*”, câteva din articolele și studiile risipite prin diferite ziare și reviste, câteva conferințe publice și universitare și mai multe panegirice. Cartea — documentată ca parte informalivă, bogată prin diversitatea subiectelor și scrisă cu acel talent care însufletește întreaga operă a savantului nostru istoric — suntem siguri că va găsi numeroși și pasionați cititori.

Teatrul Național din București va juca încurând *Phedra* a lui Racine.

Credem că poetul Corneliu Moldovanu și D-na Marioara Ventura își vor face o deosebită onoare de a juca *Phedra* în minunata traducere a prietenului și colaboratorului nostru D. *Nanu*.

Primum revista: „*Făt-Frumos*” redactată de d. Leca Morariu, cu versuri și proză de: G. Voevidca, Nuși Tulliu, E. Nicanu, Dragoș Vitencu, Th. Capidan, Ion I. Grigorie, Leca Morariu, etc.

Prețul exemplarului 25 lei. Redacția și administrația: Suceava, Spital (Bucovina).

„*Relațiile Mitropolitului Andrei Șaguna cu Românii din Principatele Române*”, e titlul unei cărți semnată de d. Ștefan Meteș, și apărută de curând în „*Biblioteca Semănătorul*”.

Măreța figură a Mitropolitului Andrei Șaguna a tentat condeiul mai tuturor istoriografilor români, — Dl. Ștefan Meteș, nu putea să nu-și îndrepte ostenele spre multipla activitate a marelui arhieru.

Din aceste pagini, figura lui Șaguna ne apare cu toată grija ei de fiecare zi pentru interesele superioare ale neamului nostru și ale bisericii noastre străbune.

Din scrisorile adresate capilor bisericii românești de peste Carpați și altor Români de bine, se vede imensa râvnă ce-o pune Șaguna în serviciul culturii românești.

Aceste contribuții aduse de d. Ștefan Meteș istoriografiei românești trebuiesc cunoscute de toți aceia cari se interesează de trecutul neamului nostru și de figurile istorice cari ne-au pregătit desrobirea.

Dl. *Al. Mănculescu* publică al doilea volum de povestiri: „*Tudor Dragomir*” în „*Biblioteca Semănătorul*”. Povestirile d-sale sunt situate, de predilecție, în trecutul neamului nostru. Scrise limpede și fără pretenții, aceste pagini se citesc cu plăcere.

În *robia lor* se întitulează volumul de versuri pe care prietenul nostru A. Cotruș l'a publicat zilele acestea în Institutul de arte grafice Corvin I. Lanyi din Arad.

Simpatice revistă din Făgăraș: „*Tara Voevozilor*”, de sub direcția d. Petru Bănescu, va apare pe 1926, anul al doilea, complet reorganizată.

Redacția și administrația: Librăria I. Hațiegan, Piața Unirii Nr. 20.

În curând va apare „*Sărmanul pescar*” poezii de colaboratorul nostru *Al. Neșgură*.

AL. T. STAMATIAD

PARABOLE

Operă premiată de Societatea Scriitorilor Români — 1922.

Edit. Casa Școalelor

București

Exemplarul 8 lei

Cunoscuta „La Revue des Deux Mondes” continuă publicarea „Caetelor intime” ale lui *Sainte-Beuve*. Dăm în traducere — ca simplă curiozitate — câteva aprecieri critice asupra lui Victor Hugo:

Hugo, cel mai mare „tapageur” pindaric care a existat.

Hugo ca autor dramatic înseamnă Caliban care se dă drept Shakespeare.

Hugo era un tânăr rege barbar, Pe vremea când scria „les Consolations” am încercat să-l civilizez, dar nu prea am reușit.

Forțele lui Hugo sunt în acelaș timp puerile și titanice.

Mie îmi plac autorii cari au meritul de a putea fi gustați cu atât mai mult cu cât lumea va fi mai civilizată și mai spirituală. Hugo, dimpotrivă, cu cât lumea va fi mai puțin delicată și mai grosolană, cu atât va avea norocul să fie mai admirat. Atunci se va putea spune pe drept că meritele sale sar în ochi.

Toate defectele lui Victor Hugo sunt cuprinse în această caracterizare: suflet grosolan de barbar energetic și viclean, care a trecut prin „Vechiul Imperiu. — După aceea, calități imense și forță excepțională.

Mișcarea științifică a luat, în ultimul timp și în țara noastră, un neobicinuit avânt. Cărți științifice apar des și pe piața cărții românești. Generația tânără numără o seamă de elemente de puternic talent și serios pregătite. Intre aceste elemente se numără și d. *Constantin Sudeșeanu* a cărui „Introducere în sociologia lui Auguste Comte” a apărut decurând în „Biblioteca Semănătorul” din Arad.

A apărut: *Răzeșul*, revistă culturală lunară, director Virgil Caraivan, cu proză și versuri de: Const. Asimenei, Gh. Ghibănescu, I. Laur, I. Negoiță, Sterian Dumbravă, Gh. V. Șuşnea, Ion Palodă, Gh. Nedelea, Petru T. Gâdei și Virgil Caraivan.

Prețul exemplarului 12 lei, Redacția și administrația: Bărlad, Strada Cuza Vodă, Nr. 258.

Cetea Literară, revista d. Camil Petrescu, cuprinde versuri și proză de: F. Aderca, N. Milcu, Romulus Dianu, Ticu Arhip, etc. Dar ceea ce ridică valoarea acestei reviste și-i dă într'adevăr viață, sunt articolele de luptă și de critică ale directorului ei, nobile, intelectuale și pline totdeauna de un curaj care te surprinde în atmosfera noastră de camaraderie fără demnitate și de lașitate aproape generală.

Nu e mult de când în biserica franciscană din Monte-Carlo, în Val D'Arno, s'a descoperit *Buna Vestire*, care timp de peste două secole a stat ignorată și azi se dovedește a fi una din cele mai bune pânze ale fericitului Fra Angelico.

Azi Enrico Poggi, un savant istoriograf al artei, a descoperit la Pontassieve, nu departe de Florența, în biserica din San Michele Arcangelo, o Madonă cu copilul sfânt în brațe, pictată pe lemn.

Opera aceasta, tot a lui *Fra Angelico*, zăcea acoperită de praf și în întuneric, deasupra unei uși. Ea aparține primei maniere a pictorului, cea mai ignorată până azi.

Primum următoarele:

„Asociația bibliofilă română” proiectează pentru sărbătorile Paștelui din anul acesta, un mare congres al tuturor iubitorilor de cărți din România-Mare — și roagă pe toți cei interesați, să-și trimită aderarea și să ne dea sfaturile ce cred că ne-ar putea folosi. De asemenea rugăm pe toți cei cari se interesează de cărți, să ne trimită adresa, exprimând în acelaș timp dorințele pe cari le-ar vrea înlăptuite; aceasta în vederea întocmirii unei statistici în acest sens. Relații amănunțite se pot căpăta la „Bibliofila Română”, București, strada 11 Iunie, Nr. 80.

Deputatul Marcel Plaisant, ținând o conferință asupra Ligei Națiunilor la Universitatea Analelor, a făcut portretul personalităților marcante ale acestei Instituțiuni internaționale. Iată cum s'a exprimat conferențiarul asupra reprezentantului României:

Titulescu e unul din cei mai mari oratori ai Adunării Societății Națiunilor. Ne înclinăm în fața acestui suflet, pe care gândirea îl agită necontentit, animat de o pasiune generoasă, înfrântă de inteligența împodobită cu toate resursele financiarului și jurisconsultului. Ne înclinăm în fața oratorului în toată plenitudinea, care răstăornă prin cuvântul său orice obstacol, ca o spadă care străpunge”.

O fotografie originală a marelui poet ungar *Petőfi*, necunoscută până astăzi, a fost găsită la Arad. Ea este în posesiunea d-lui Iuliu Czifra, funcționar la C. F. R.

Fotografia, examinată de experți, ca și semnătura de pe ea, au fost găsite autentice. D. Czifra a oferit-o Muzeului Național din Budapesta pentru 1000 coroane aur.

LEON FERARU: *Maghernița Veche*, poezii. Lei 35. Edit. Cartea Românească. — București.

SAȘA PANĂ: *Răbojul unui muritor*, poezii. Lei 20. Tip. Lupta, N. Stroilă — București.

LECA MORARIU: *De-ale lui Creangă*, cu patru clișee. Lei 10. Edit. Glasul Bucovinei — Cernăuți.

În „Biblioteca Semănătorul” editată de librăria Diecezană din Arad, au apărut următoarele cărți:

PERPESICUS: *Repertoriu critic*. Lei 15.

E. LOVINESCU: *Figuri ardeleni*. Lei 15.

AL. T. STAMATIAD: *Câțiva scriitori*. Lei 10.

ADRIAN PASCU: *Cuibul tăcerii*, schițe și nuvele. Lei 15.

AL. LASCAROV-MOLDOVANU: *Fabule și satire*. Lei 5.

ONISIFOR GHIBU: *În jurul catolicismului și a unirii bisericilor*. Lei 5.

EUGENIU SPERANȚIA: *Generalități de Psiologie individuală și socială*. Lei 15,

GOETHE: *Efigenia în Taurida*, traducere de V. Tempeanu. Lei 10

TEODOR MURĂȘANU: *Lumini suflăte de vânt*, versuri. Lei 10.

Pentru studenți abonamentul la revista noastră e 75 lei.

Cei ce urmăresc cu iubire această revistă sunt rugați să-și achite abonamentul prin mandat poștal, păstrându-și cuponul de adeverință.

Orice volum trimis redacției va fi anunțat la bibliografie

Domnului On.
Palatul Cultural
St. General Drăgălin
Arad